

وندالسیم چیست؟ وندال کیست؟

مروری بر نقش و جایگاه مبلمان شهری و رابطهای آن با رفتارهای وندالیستیک^۳

کاوه زال تژاد

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده

شهر مدرن فضایی است که در آن بسیاری از مفاهیم از جمله زیبایی معنایی دگرگون می‌یابد. شهر مدرن متنی است مشحون از نشانه‌های متنوع و متمایز و رسانه‌ای است گسترده. خواندن این متن و درک معانی مستتر در آن، راه‌های خاص خود را دارد. یکی از این راه‌ها، نگاه به متن شهر از منظر فرهنگ عامه‌پسند^۲ است، فرهنگی که شاید بتوان آن را مهم‌ترین بنیاد شهر مدرن تلقی کرد. مقاله‌ی حاضر از روش تومیفی-تحلیلی با مرور بر برخی از ویژگی‌های شهر به معنای جدید آن به بررسی رابطه‌ی بین فرهنگ، مبلمان شهری و رفتار وندال‌ها در محیط‌های شهری می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها:

مبلمان شهری، وندالیسم، فرهنگ شهروندی

مقدمه

تحلیل منطقی آن‌ها را برای نیل به یک هدف معین داشته باشد» (نبوی، ۱۳۷۶، ۹).

نوشتار پیش‌رو، طیفی از روش‌های توصیفی، تحلیلی و موردی در بستر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی و استفاده از شیوه‌های تحقیق مرور متون، منابع و اسناد تصویری و مشاهده به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات سودجسته است.

فرهنگ شهروندی

پیش از آن که سیما و منظر شهری در ایجاد فرهنگ مؤثر باشد. این سیما و منظر شهری است که متأثر از فرهنگ است. آنچه در شهر اتفاق می‌افتد بازتاب فرهنگ آن شهر است.

اساسی‌ترین و آشکارترین نیاز در جامعه‌ی شهری، احترام به حقوق دیگران و مشارکت در امور شهر و نهادینه ساختن قوانین شهروندی می‌باشد. برای بنیاد شهر مطلوب شاید بهترین راه، ایجاد فرهنگ خودکنترلی در افراد است. این روش به‌ویژه در خصوص رفتارهای ضد اجتماعی مؤثرترین و کارآمدترین شیوه به نظر می‌رسد. پیامد فرهنگ نظم‌پذیری و خودکنترلی، نهادینه شدن قوانین شهروندی خواهد بود و شهر فرهنگی از شهروندانی با فرهنگ به‌وجود خواهد آمد (صاحب محمدی، ۱۳۸۵، ۴).

بر اساس مباحث مطرح شده، پدیده‌ی شهرنشینی در جامعه‌ی ما به دنبال خود مسائل آسیب‌شناسی فراوان و پیچیده‌ای داشته است که مدیریت شهری را با عرصه‌ها و حوزه‌های جدیدی مواجه می‌سازد؛ عرصه‌هایی که غالباً مبهم، ناشناخته و ناآشنا اما از سوی دیگر بسیار مهم و حیاتی هستند.

این قلمرو چیزی نیست جز قلمرو فرهنگ شهری که تنها به مجموعه‌ای از مراکز، سازمان‌ها و نهادهایی فرهنگی شهری محدود نمی‌شود، بلکه تا عناصر ذهنی و نمادین حیات شهری پیش می‌رود (غراب، ۱۳۸۰، ۹۳).

اثاثه‌های شهری^۱ مانند بسیاری از محصولات‌ی که مورد استفاده‌ی عموم می‌باشند از برخورد افراد تخریب‌گر در امان نیستند. تخریب‌گرایی به معنی صدمه زدن به اموال دیگران از طریق اعمال خشونت‌آمیز است. مسلماً هدف ما تعریف انواع مختلف وندالیسم و یا تحلیل ریشه‌های آن نبوده؛ بلکه ارائه‌ی

شهر مجموعه‌ای از عوامل زنده و پویاست که ژن هویت بخشی آن در طول زمان انتقال می‌یابد و عناصر و عوامل تشکیل دهنده‌ی محیط‌های آن اعم از ساختمان‌ها، عناصر و تجهیزات و میداين، مخلوق روح خلاق ساکنان آن است (لیف شوتز، ۱۳۷۹، ۴۳).

معضلات شهری که پس از انقلاب صنعتی و افزایش شدید جمعیت در شهرهای جهان غرب رخ نموده، عده‌ای - فرمیسست‌ها^۲ - را بر آن داشت تا به دنبال یافتن راه حلی برای مسائل شهری در بطن وضع موجود باشند (طرح تفصیلی تبریز، ۱۳۵۹، ۴۳).

امروزه نقش مبلمان شهری در خدمت‌رسانی به شهروندان هر شهر بر کسی پوشیده نیست. اما مسئولین امر و دست‌اندرکاران امور شهری معتقدند که گذشته از امر خدمات رسانی، حفظ هویت و زیبایی سیمای شهری نیز از اولویت‌های بالایی برخوردار است. چنانچه بعضاً مشاهده می‌شود با گسترش بی‌ضابطه‌ی بسیاری از شهرهای بزرگ و افزایش جمعیت، رفته رفته تسلط مسئولین شهری به کنترل اوضاع اجتماعی و پرداختن به امور سیمای شهرها و ساماندهی آن‌ها کمتر از گذشته می‌شود و گاهی هویت حفظ سیمای بصری در زیر پوشش عملکردها و پاسخ به نیاز روزمره‌ی شهروندان به فراموشی سپرده می‌شود. در بعضی موارد نیز به جرئت می‌توان گفت هجوم بی‌رویه و حساب نشده‌ی جمعیت از روستاها و شهرهای کوچک‌تر به شهرهای بزرگ و به ویژه کلان شهرها و در نتیجه نیاز بیشتر به خدمات شهری مناسب، باعث به وجود آمدن سیمایی نامناسب و اغتشاش در هویت و کالبد شهر می‌شود. به طوری که در بسیاری از موارد برای پاسخ‌گویی به نیاز شهروندان در امر خدمات شهری، دقت فدای سرعت شده و حفظ هویت و زیبایی به ویژه در مبلمان شهری قربانی نیازهای مقطعی و نسنجیده روزمره شهر می‌شود (زندیه و زندیه، ۱۳۸۵، ۱).

روش تحقیق

روش تحقیق علمی به روشی گفته می‌شود که «کلیه‌ی وسایل و مراحل جمع‌آوری سیستماتیک اطلاعات و نحوه‌ی تجزیه و

بعضی راه‌های مقابله از طریق پیشگیری و پیش‌بینی از دیدگاه طراحی تجهیزات شهری است که به طور مختصر در ذیل آورده می‌شود:

- مقاوم نمودن محصولات به وسیله‌ی استفاده از مواد صحیح یا جایگزین (مانند انتخاب صفحات پلاستیکی شفاف از جنس پلی‌کربنات به جای شیشه)

- دور نگه‌داشتن ادوات از دسترس افراد (مانند قرار دادن در ارتفاع)

- مراقبت و تعمیر مداوم به منظور بی‌انگیزه کردن تخریب‌گرایان

- پنهان کردن اتصالات و جزئیات تا حد امکان و یا استفاده از اتصالات «ضد تخریب» (مانند پیچ‌های مخصوص که با ابزارهای معمول، قابل باز شدن نیستند).

- در معرض دید عموم قرار دادن اثاثه‌ی شهری
- استفاده از حفاظ‌های خارجی (نرده‌ها، حصارها، و...) به گونه‌ای که برای سایرین ایجاد مزاحمت نکند.

- به کارگیری اتصالات مطمئن (مانند قفل‌های ضد حرارت و لوله‌های مخفی) و پرهیز از درزهای فاصله‌دار

- ثابت کردن مبلمان در زمین و یا بالا بردن وزن محصول به گونه‌ای که قابل جابه‌جا شدن نباشد.

- نورانی نمودن محیط استفاده (پورابوطالب، ۱۳۸۵، ۹)

پیشینه و مفاهیم فرهنگ

مفهوم فرهنگ برای اولین بار در اواخر قرن نوزدهم میلادی توسط انسان‌شناسان مورد استفاده قرار گرفت. اولین تعریف واضح و کامل توسط انسان‌شناسان بریتانیایی «ادوارد بورنت تایلور»^۷ ارائه شده که در سال ۱۸۷۱ فرهنگ را چنین تعریف کرده است: یک کلیت پیچیده شامل دانش، اعتقاد، هنر، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم و سایر توانمندی‌ها و خصلت‌های کسب شده توسط انسان به عنوان عضوی از جامعه (حم‌بزی، ۱۳۸۶، ۸). فرهنگ را می‌توان به عنوان مجموع ویژگی‌های رفتاری و عقیدتی اکتسابی اعضای یک جامعه‌ی خاص، تعریف کرد (کوبین، ۱۳۸۴، ۳۷).

از فرهنگ تعاریف متفاوتی ارائه گردیده است. فرهنگ فارسی

دکتر محمد معین، معنی فرهنگ را «تربیت مجموعه آداب و رسوم، مجموعه علوم و هنرهای یک قوم» ذکر کرده است (معین، ۱۳۸۳، ۸۰۶). شکویی معنی فرهنگ را این گونه آورده است: مراد ما از فرهنگ، همان نشانه‌های یگانگی جمعی است. فرهنگ هم به منزله‌ی شیوه‌ی زندگی شامل عقاید، نگرش‌ها، زبان‌ها، عادات، نهادها، و ساختارهای قدرت و هم در برگیرنده‌ی عملکردهای فرهنگی نظیر شکل‌های مختلف هنری، نصوص، معماری، کالاهای تولید انبوه و نظایر این‌هاست (شکویی، ۱۳۷۵، ۳۲۸).

ژان باستیه^۸ و برنارد درز^۹ در کتاب «شهر»، فرهنگ را چنین برشمردند: «فرهنگ ثمره‌ی میراثی در هم آمیخته از زبان، مذهب مسلط، ادبیات، تاریخ، میراث معماری، هنری، موسیقایی و نیز سنت‌ها و عادات‌هاست که نوع تغذیه و آشپزی را هم در بر می‌گیرد». فرهنگ در سیمای شهر به صورت‌های مختلف متجلی می‌شود؛ با سبک‌های معماری، شیوه‌ی تزئینات، نوع مصالح ساختمانی و جز این‌ها (باستیه و برنارد درز، ۱۳۷۷، ۱۴۹) مجموعه ارزش‌ها و هنجارها، فرهنگ خوانده می‌شود که در قالب اعتقادات، هنر، اخلاق، قانون، آداب و رسوم و سبک‌های مشترک ظاهر می‌گردد (Rapoport, 1977, 15).

بنابراین فرهنگ شهری به لحاظ ساختاری و کاربردی پدیده‌ای جدید و حاصل دوران مدرن است و مستلزم صرف زمان و تلاش بیشتری است تا نهادینه و کارآمد شود (Barnett, 2994, ۳) و (معین، ۱۳۸۳، ۲۳). در فرهنگ شهروندی با مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌هایی روبه‌رو هستیم که انعطاف‌پذیری بسیاری دارند. این امر ناشی از وجود تفاوت‌ها و تنوعات فرهنگ شهری یا خرده فرهنگ‌های شهری شکل می‌گیرد. این مسئله موجب شده که روش‌شناسی مطالعه‌ی فرهنگ شهروندی با نوعی تطبیق که امکان مقایسه بین تفاوت‌ها و تنوعات فرهنگ شهروندی یک شهر را بیان می‌کند، ارائه شود و بیانگر این است که فرهنگ، امری شهروندی است که از یک فرد تا مجموعه‌ی بزرگی از گروه‌های جامعه که به طور نسبی قابل بررسی است را مطالعه می‌کند. از نظر ترنر، شهروند فرهنگی «... به مشارکت فرهنگی افراد در جامعه مربوط می‌شود و شهروند فرهنگی کسی است که خود را نسبت به مشارکت در امور مربوط به فرهنگ عمومی جامعه

مسئول بداند» (نقی زاده، ۱۳۸۵، ۱۸۴).

فرهنگ‌گرایان شهری، شهر را معمولاً کانون یادگیری اکتسابی ارتباطات جمع‌های خصمانه‌ی سروصدا، جاه طلبی، فردگرایی، آزادی، تنهایی و گمنامی، بدی و زشتی، بی تفاوتی، تعقل و خردورزی، ابزار گرایی، نقش‌ها و روابط رسمی و غیرشخصی، عقلانیت و حسابگری روح، سودجویی و مادگرایی، قانون‌گرایی، سطحی و تصنعی بودن روابط، کانون تقسیم کار پیچیده و تخصصی شدن کارکردها، مشارکت سیاسی، انسجام اجتماعی، تغییرات اجتماعی و تحرک فرهنگی، قدرت و ثروت و منبع اطلاعات و نوآوری می‌دانند (افروغ، ۱۳۷۷، ۱۱۰).

در عصر حاضر فرهنگ شهروندی یک ضرورت اجتماعی است که به صورت سازه‌ی اجتماعی ناشی از بسترهای اجتماعی و فرهنگی جامعه همراه با تنوع فرهنگ‌ها، معانی مختلفی را در جامعه شکل می‌دهد. بر این اساس به طور کلی شهروندی یک نوع قرارداد متقابل اجتماعی و یک سلسله حقوق متقابل «دولت بر مردم و مردم بر دولت» و همچنین یک احساس مشترک عمومی نسبت به هویت ملی و اجتماعی در یک محدوده‌ی مشخص است (عاملی، ۱۳۸۰، ۱۶۸).

لازمه‌ی حل مسائل شهری، بحران‌های شهرنشینی و اصلاح رفتار شهروندان، وجود یک فرهنگ مناسب شهروندی و شهرنشینی است که این مقولات جزو پایه‌های اساسی و دوام شهری می‌باشند و همه‌ی اجزای یک زندگی شهری باید با در نظر گرفتن نقش فرهنگ در مناسبات اجتماعی شهر، تأسیسات شهری، نظام حمل و نقل، کالبد شهر و کاربردهای شهری سعی کنند، تعادل لازم را به وجود آورند. پس این نکته‌ی اساسی که در تبیین بُعد فرهنگ شهروندی باید اشاره شود این است که «نمی‌توان شهروندی را صرفاً از منظر حقوقی و قانون یا صرفاً

وندالیسم

وندالیسم یا دشمنی با علم و هنر، وحشیگری و تخریب عمدی، یکی از آسیب‌های اجتماعی جوامع امروزی است که بیشتر در جوامع شهری بروز می‌کند و با تخریب فضای شهری خسارات زیادی بر شهر وارد می‌نماید (رضوی، ۱۳۸۵، ۵۹).

به طور کلی تخریب به دو گروه عمده قابل تقسیم است:

الف. تخریب عمدی (وندالیسم): به طور کلی اشیای عمومی در محله‌هایی که دور از جمعیت قرار گرفته‌اند و یا نحوه‌ی

(تصویر ۱)

(تصویر ۲)

(تصویر ۳)

استفاده از آن‌ها به نوعی است که فرد زمان بیشتری را با آن‌ها می‌گذارند، بیشتر در معرض تخریب قرار دارند و این مسئله در مورد برخی از اجزا مانند نیمکت با نسبت بالاتری را رخ می‌دهد. این نوع تخریب بیشتر به صورت حک نام افراد، تراشیدن رنگ، کندن قطعات تشکیل‌دهنده و سوزاندن بروز می‌کند.

ب. تخریب غیر عمدی: این نوع تخریب نیز معمولاً به دلیل عدم استفاده صحیح از آن‌ها، مثلاً نشستن روی پشتی نیمکت (به دلیل خیس بودن کفی آن) و یا جابه‌جا کردن اجزای مبلمان و اعمالی از این دست صورت می‌گیرد. این نوع تخریب می‌تواند تا حدی به ضعف طراحی و ساخت محصول مرتبط باشد (غلامپور، ۱۳۷۹، ۵۸).

روانشناسان معتقدند جوانان و نوجوانان و نندال به دلیل شرایط روحی خاص و واکنش‌های ناشی از رفلکس‌های درونی کوتاه مدت یا دراز مدت دست به تخریب اماکن عمومی، نوشتن شعارها و کلمات نامربوط بر در و دیوار می‌کنند (نسا نژاد، ۱۳۸۳، ۱). وندالیسم از واژه‌ی وندال مشتق شده است. یعنی از جهت مصادیق دارای سابقه‌ی تاریخی است. براین اساس واژه‌ی وندال را می‌توان ویرانگری، وحشیگری، شرارت، خرابکاری و باجگیری معنا نمود.

از جهت مفهوم و سازمان معنایی با توجه به مفهوم‌شناسی‌ها و تعاریف صورت گرفته می‌توان نتیجه گرفت که درک از وندالیسم و پدیده‌های مرتبط با آن یک درک منسجم و خطی نمی‌باشد. از این رو با توجه به تعاریف مختلف ارائه شده از این مفهوم می‌توان وندالیسم را به سه نوع تقسیم کرد که در اینجا نام آن‌ها را، وندالیسم عمومی، وندالیسم صنفی و وندالیسم امنیتی می‌گذاریم (عبداله خانی، ۱۳۸۶، ۹-۱۰). رضا فاضلی جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در رابطه با وندال‌ها و پدیده‌ی وندالیسم می‌گوید: وندال‌ها اکثراً از گروه سنی جوان هستند که هنجارهای غالب جامعه را نپذیرفته و با تخریب اموال و اماکن عمومی و نوشتن شعار بر در و دیوارهای شهر اعتراض خود را به جامعه و به نظام نشان می‌دهند (نسا نژاد، ۱۳۸۳، ۱).

وندالیسم یکی از عوامل مخزن نظم و امنیت عمومی خصوصاً در شهرها و زندگی شهری است. وندال‌ها اموال، محیط و عوامل انسانی را آماج اقدامات تخریبی خود قرار می‌دهند و از

طریق ویرانگری، وحشیگری، شرارت، خرابکاری و باجگیری به فعالیت‌های خود جهت می‌دهند. با این وجود میان وندالیسم و دیگر انواع جرم‌ها مانند سرقت، آدم‌ربایی و اغتشاش تفاوت‌های معناداری وجود دارد. امری که کمتر بدان توجه شده است و موجب شده تا موضوع وندالیسم آن‌قدر گسترده شود که دیگر وندالیسم همه چیز را شامل شده و لذا هیچ حوزه‌ی مخصوصی را شامل نمی‌شود (عبداله خانی، ۱۳۸۶، ۷).

به نظر جرم‌شناسان^{۱۱}، وندالیسم به عمل آسیب‌رسانی اشیاء گفته می‌شود و عمدتاً متوجه اموال و اشیاء است تا اشخاص؛ چنانچه متوجه شخص نیز باشد اموال فرد مورد نظر است نه خود فرد (ورشوجی، ۱۳۸۵، ۱).

در واقع وندالیسم، مرضی نوظهور و مدرن در جامعه‌ی جدید است که عکس‌العملی خصمانه و واکنشی است کینه‌توزانه به برخی از صور فشارها، تحصیل نامالایمات، حرمان‌ها و اجحافات بیرونی و اجتماعی حاد که نه تنها سلامتی و امنیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد بلکه هزینه‌های مالی گزافی را تحمیل مالیات‌دهندگان و ساکنین این شهرها می‌کند و به نوعی وندالیسم را به مثابه‌ی یک آسیب و درد اجتماعی می‌توان تلقی کرد (ورشوجی، ۱۳۸۵، ۱).

صاحب‌نظران بر این باورند که وندالیسم در کیفیت و طبیعت طراحی سازه‌ها و فضاهای عمومی مانند مدارس، پارک‌ها و ایستگاه‌های وسائط نقلیه‌ی عمومی ریشه دارد. یکی از روش‌های مناسب در مقابله با وندالیسم توجه به ساختار و بافت اجتماعی در طراحی محیط شهری است. برخی کارشناسان، طراحان را خرابکاران اصلی در جامعه می‌دانند و معتقدند که برنامه‌ریزی و طراحی با کیفیت پایین و دقت کم، عامل رشد وندالیسم می‌باشد. خیابانی که احساس مشارکت و تعامل اجتماعی را به عابرین القاء نمی‌کند، بیشتر از خیابانی که نمودی از با هم بودن و نظارت اجتماعی است، بستر وندالیسم را فراهم می‌نماید (آشنایی با مدیریت شهری، ۱۳۸۶، ۱).

تاریخچه و وجه تسمیه‌ی واژه‌ی وندالیسم

لغت‌نامه‌ی اکسفورد ۱۹۸۷، وندالیسم را مشخصه، وندال‌ها می‌داند. وندال‌ها کسانی هستند که از روی میل و رغبت عمداً

آثار هنری عمومی و خصوصی را از بین می‌برند و طبیعت را خراب می‌کنند. فرهنگ واژه‌های مکتب سیاسی، فلسفی، هنری و ادبی ۱۳۷۶ و ندالیسم را «تمایل شخصی به محو آثار هنری یا خراب کردن آن‌ها و چیزهایی که اصولاً دارای ارزش هستند تعریف کرده است» (خدایار، ۱۳۶۷).

بررسی‌های علمی نشان می‌دهد و ندالیسم غالباً ریشه‌ی اکتسابی دارد و از شرایط محیطی ناشی می‌شود. نوجوانان و جوانان، متهمان اصلی رفتارهای خرابکارانه هستند. وضعیت اجتماعی شهرها نظیر سطح درآمد، تسهیلات رفاهی و معیشتی، محرومیت‌های طبقاتی و مهاجرنشینی وقوع آن را تشدید می‌کند (آشنایی با مدیریت شهری، ۱۳۸۷، ۱).

وندالیسم به یک معنا تخلیه‌ی روانی است. درحقیقت وندال کسی است که به نوعی از یک خشم درونی رنج می‌برد. بسیاری از صاحب‌نظران براین باورند که وندالیسم نوعی تلافی و یا انتقام‌جویی است که تخریب اموال عمومی و محیط زیست عمده‌ترین حاصل آن است. آن‌ها معتقدند که گرچه وندالیسم ریشه در روان‌پریشی افراد و ناکامی‌های آن‌ها دارد اما تخریب اموال عمومی نوعی انتقام‌جویی در برابر کمبودهای رفاهی و اجتماعی است که افراد انتظار دارند. به این معنی که وقتی رفاه اجتماعی و خدماتی ضعیف است، افراد خود را برای حفظ آنچه اموال عمومی نامیده می‌شود مسئول نمی‌دانند. وندالیسم از کنترل نداشتن افراد بر هیجاناتشان ناشی می‌شود اما نارسایی در خدمات رفاهی شهری می‌تواند آن را تشدید کند. البته در این رابطه وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افراد نیز نقش مهمی ایفا می‌کند. طبق تحقیقات، وندالیسم بین افراد بیکار و جوانان بیش از سایرین گسترش دارد. وندالیسم را خراب کردن اموال عمومی یا خصوصی از طریق بی‌ریخت کردن یا ناقص کردن آن‌ها بدون رضایت صاحب یا سازنده‌ی آن تعریف می‌کنند. نمونه‌هایی از وندالیسم را می‌توان این گونه برشمرد: شکستن پنجره‌ها، از بین بردن مدارک مدرسه، ناقص کردن متعلقات مدرسه نظیر میزها، به سرقت بردن علائم راهنمایی و رانندگی در خیابان‌ها و بزرگراه‌ها، پنچرکردن تایرها، از بین بردن گل‌ها و بوته‌ها در پارک‌ها، ایجاد تغییرات در لاک و مهر و محتوای کامیون‌ها و واگن‌های باربری قطارها، خراب کردن

دست‌شویی‌های عمومی، پاره کردن تسهیلات رستوران‌ها، استفاده از اسپری رنگ یا ابزارهای نگارش روی دیوارها و ساختمان‌های شهر (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰). صاحب‌نظران مختلفی درباره‌ی علل وندالیسم و انگیزه‌های آن بحث کرده‌اند و هر یک تلاش کرده‌اند تا بر مبنای یافته‌های خویش این مسئله را تبیین کنند. به منظور آشنایی با این افراد و نظریات آن‌ها به ذکر برخی از آن‌ها می‌پردازیم:

پاول ویلسون^{۱۲} و پاتریکا هیلی^{۱۳} در پژوهشی که درباره‌ی وندالیسم بر روی راه‌آهن ایالت «نیوساوت ولز^{۱۴}» کانادا انجام داده‌اند وندالیسم را نوعی تخریب، معیوب‌سازی و محو عمدی اموال عمومی یا شخصی تعریف کرده‌اند. به نظر این دو اندیشمند از آن‌جا که وندالیسم منجر به تخریب اموال، ایجاد خسارت مالی و حتی گاهی مواقع منجر به مرگ افراد می‌شود، جرم تلقی می‌شود. وندال‌ها افراد خاص یا ویژه‌ای نیستند بلکه شامل طیف گسترده‌ای از افراد خوب و بد، دختر و پسر، فقیر و ثروتمند، سیاه و سفید و... هستند (عفتی، ۱۳۸۱، ۱۷). وندالیسم زیاده‌خواهانه شامل آن نوع اعمال تخریبی است که فرد به منظور به‌دست آوردن چیزی (پول، مالکیت و...) مرتکب می‌شود مانند شکستن باجه‌های تلفن و وندالیسم تاکتیکی دربرگیرنده‌ی نوعی رفتار تخریبی است که فرد با استفاده از تکنیک‌های از پیش تعیین شده جهت دستیابی به چیزی دست به اعمال تخریبی می‌زند.

وندالیسم ایدئولوژیکی شامل صدمه زدن یا انجام اعمال تخریبی به سبب پیش بردن هدف یا دادن پیامی انجام می‌شود (مانند نوشتن شعار روی دیوار و...). وندالیسم تلافی‌جویانه عبارت از صدمه زدن به دیگران به منظور انتقام گرفتن است (مانند شکستن شیشه‌های مدرسه توسط دانش‌آموزان به سبب احساس بی‌عدالتی از سوی معلم نسبت به خود).

وندالیسم عنادورزانه یا مغرضانه به مجموعه‌ای از کارهای تخریبی توسط نوجوانان گفته می‌شود که ناشی از خشم و محرومیت آن‌ها از بعضی چیزهای مورد علاقه‌شان است مانند نقاشی یا خط انداختن روی ماشین‌های گران‌قیمت در خیابان. وندالیسم غیرمغرضانه ناشی از بی‌اهمیت دانستن و یا عدم اطلاع از عواقب و ارزش اشیاء از سوی این افراد است که دست به

تخریب و صدمه می‌زنند. مثل پاره کردن صندلی‌های اتوبوس یا مترو و... (عفتی، ۱۳۸۱، ۱۸). وندالیزم تفریحانه و بازی شامل آن نوع اعمال وندالیستی است که جزو بازی محسوب شده و یا به خاطر رقابت و مسابقه بین افراد صورت می‌گیرد (Wilson and Healy, ۱۹۸۶). وندالیسم در بسیاری از موارد، رفتاری نمایانگر برآیند واکنش‌های گروهی است و پاسخ تعاملی هر یک از شرکت‌کنندگان روی اعمال شرکت‌کننده‌ی دیگر سوار شده و عمل گروهی وندالی نتیجه می‌شود. شرکت در این اعمال به هر فرد موقعیت و تعامل گروهی می‌دهد و از طریق درگیری مستقیم، فرد از اینکه عضوی حاشیه‌ای باشد، پرهیز می‌کند (رضانی، ۱۳۷۵، ۴۸).

پاتریس ژانورن^{۱۰} در تبیین وندالیزم معتقد است که وندالیسم نوعی روحیه‌ی بیمارگونه است که به تخریب تأسیسات عمومی تمایل دارد. وی با توجه به قانون جاذبه و جذابیت در روان‌شناسی می‌گوید: پدیده‌ی گلوله برفی و جنبه‌ی سرایت‌آمیز آن در روان‌شناسی امری شناخته شده است، کافی است که فردی اولین گلوله‌ی برفی را پرتاب کند. دیگران معمولاً از او پیروی می‌کنند و به عواقب کار خویش چندان نمی‌اندیشند. بنابراین دیدن الگوهای تحریک‌کننده موجب بروز رفتار وندالیستی است (همان، ۵۰). به نظر پاتریس ژانورن خرابکاری در تأسیسات اجتماعی، نوعی فریاد از سررتهایی است. بنابراین زیبایی محیط زیست نیز وندال‌ها را از دست زدن به خرابکاری منصرف می‌کند (ژانورن، ۱۳۶۷، ۳۳). وندالیسم یا تخریب‌گری اجتماعی به حرکتی اطلاق می‌شود که در آن، فرد یا گروهی از افراد به خرابکاری بپردازند. البته وقتی واژه‌ی خرابکاری به کار برده می‌شود، غالباً مواردی در نظر است که فرد اماکن و وسایلی را که متعلق به عموم مردم جامعه می‌باشد تخریب می‌نماید و در مواردی که فرد به خود تخریبی می‌پردازد و یا صدمات فردی به زندگی خود وارد می‌کند کلمه‌ی وندالیسم به کار برده نمی‌شود. این پدیده در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورهای دنیا مشاهده شده و اکثر متخصصان و متولیان منابع انسانی جوامع را به چالش کشیده است. جامعه‌ی ایران نیز به واسطه‌ی ابعاد فیزیکی بسیار گسترده و ترکیب جمعیتی جوان و ناهمگون آن در سال‌های گذشته کم و بیش تحت تأثیر این پدیده مخرب اجتماعی قرار گرفته و هزینه‌های

قابل توجهی نیز بابت از بین بردن آثار آن پرداخته است. به همین دلیل شناخت علل بروز و عوامل زمینه‌ای این پدیده نامیمون اجتماعی فرصت مغتنمی برای پیشگیری از اثرات نامطلوب آتی است (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

جرم‌ستیزی و وندالیسم

در بسیاری از تحقیقات (تایلور ۱۹۷۳، فلکس ۱۹۸۶، استفنس میز ۱۹۸۹، گلداستون ۱۹۹۰، کلارک ۱۹۹۱ و...) به این نتیجه رسیده‌اند که وندال‌ها و جوانان بزه‌کار به طور دراماتیک یکی از بارزترین و مشهودترین گروه‌های بیگانه در جامعه‌ی معاصر هستند. به زعم این صاحب‌نظران وندال‌های بیگانه معمولاً در خانه‌هایی غیرمنضبط با والدینی سردرگم و مردد و نامطمئن از ارزش‌ها و فلسفه‌ی اجتماعی پرورش یافته و غالباً احساس درماندگی و احساس اجحاف خود را به صورت قهرآمیز و پرخاشگرانه در مقابل نسل بزرگ‌تر، صاحبان قدرت و همه‌ی نهادها و سازمان‌های تأسیس شده در جامعه نشان می‌دهند. این امر شاید با بحث لوئیس فیوئر (۱۹۷۳) در باب منشأ انتسالی و روانی بیگانگی نسل جوان و روحیه‌ی انتقام‌جویی و رفتار توأم با خشونت و ویران‌گریانه آنان مرتبط باشد. فیوئر آن را «تدبیر ناخودآگاه» می‌نامد و می‌نویسد: احساسات و عواطف صادره از ناخودآگاه جوان که ناشی از ستیز نسل‌هاست خود را در جهات نامتعارف و غیرعقلایی به طور بارزی نمودار می‌سازد. به نظر فیوئر، بیگانگی روانی خود را در صور رفتارهای نابهنجار نظیر وندالیسم، خشونت، میل به انتقام‌جویی و نظایر آن بروز می‌دهد. از این‌رو بیگانگی ماهیتاً امری نابهنجار و جرم‌زاست. این نوع برداشت در مقابل آن دسته نظریه‌های مارکسیستی قرار دارد که بیگانگی را امری طبیعی، مولد و آفریننده می‌بینند (تبری، ۱۳۷۹، ۱۹۸).

تحقیقات نشان داده‌اند که وندالیسم به صورت گروهی و با همراهی و مشارکت اعضای یک باند خرابکار انجام می‌پذیرد و با بروز خشم علیه یک مرجع قدرت گره خورده است. بنابراین وجود همسالان منحرف در ایجاد این پدیده مؤثر است (نظریه‌ی پیوند افتراقی). همچنین ثابت شده است که وندالیسم با جنس رابطه دارد. به طوری که بین نوجوانان پسر شایع‌تر است تا دختر.

وندال‌ها یا مخربین اغلب خود را به نوعی توجیه می‌کنند و خود را افرادی شوخ طبع می‌دانند، نه خرابکار و عمل خرابکاری را مسئله‌ای جدی تلقی نمی‌کنند (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

رابطه‌ی مفهومی سن و وندالیسم

وندال‌ها در عین حال در یک گروه سنی معین واقع و وندالیسم، خاص گروه سنی معینی است. بر اساس تحقیقات انجام شده، کودکان، نوجوانان و جوانان بین سنین ۱۰ تا ۲۵ سال بیش از دیگر گروه‌های سنی به وندالیسم روی می‌آورند. همچنین موارد وندالیسم در مناطق شهری به مراتب بیش از مناطق روستایی است. در شهرها به علت تراکم جمعیتی، تراکم اخلاقی، وجود پاره فرهنگ‌های مختلف، رقابت فردگرایی و تضعیف روحی جمعی، این مسئله بیش از مناطق روستایی مشهود است. از سوی دیگر غالب وندال‌ها مجرد و از نظر تحصیلی ناموفق‌اند. اغلب آن‌ها با سرخوردگی‌ها، شکست‌ها و ناکامی‌های مختلفی در زمینه‌های تحصیلی، حرفه‌ای، مالی، اجتماعی و خانوادگی مواجه بوده دارای نوعی شخصیت پرخاشگر، بی‌ثبات، ضدجامعه، نامطمئن، کینه‌جو، ناآرام، کنجکاو، انتقام‌جو، ناشکیبا و در عین حال مأیوس‌اند. آنان متعلق به خانواده‌های ازهم پاشیده و دارای مناسبات و روابط خانوادگی نامطلوب با تجارب ناموفق از فرآیندهای جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری‌اند. وندالیسم برای کسانی که در شهرهای بزرگ و پرجمعیت زندگی می‌کنند. پدیده‌ای ملموس و مشهود و واقعیتی تلخ و در عین حال گریزناپذیر است که به عنوان یکی از نمودهای زندگی اجتماعی جامعه‌ی مدرن و ماشینی، بروز و حضور دارد (ورشوجی، ۱۳۸۵، ۱). از نظر انگیزش، پرخاشگری و وندالیسم با هم ارتباط دارند. زیرا پرخاشگری یکی از مکانیسم‌های روانی است که به منظور تسلط پیدا کردن بر محیط و کسب آرامش به کار می‌رود. پرخاشگری اعمال خصمانه‌ای را شامل می‌شود که از روی عمد صورت می‌گیرد و به افراد و اشیاء آسیب می‌رساند. پرخاشگری اغلب به دلیل ناکامی صورت می‌گیرد و در رابطه با افراد خود را به صورت کتک زدن، شکنجه دادن، آزار رساندن و گاهی استهزاء و مسخره کردن یا سرزنش کردن نشان می‌دهد و در رابطه با اشیاء حالتی از خرابکاری، نابودسازی و ویرانگری

(وندالیسم) دارد (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

بدون تردید آسیب‌های اجتماعی پیشینه‌ای به قدمت تاریخ بشریت دارد. در طول تاریخ همواره افرادی بوده‌اند که به دلایل مختلف، هنجارها و مقررات اجتماعی را نادیده گرفته‌اند و دست به اعمال ناپهناجر و خرابکارانه زده‌اند. وندالیسم یکی از این رفتارهای کج‌روانه است که در جامعه‌ی جدید نمود و ظهور یافته است و از سوی صاحب‌نظران و آسیب‌شناسان به مثابه‌ی معضلی اجتماعی مطرح است. وندالیسم عبارت است از تخریب یا آسیب رساندن ارادی و آگاهانه به اموال و متعلقات عمومی و خصوصی بدون اینکه منافی برای فرد به دنبال داشته باشد و بیشتر متوجه تلفن‌های عمومی، صندلی‌های مدارس، اتوبوس‌های شهری و مترو و ترن، باجه‌های پست و تلگراف و تلفن و نظایر این‌ها می‌باشند. مظاهر وندالیسم را روی دیوارهای شهرها، ترن‌ها، سینماها، آسانسورها، پارک‌های عمومی، کیوسک‌های تلفن و به شکلی وسیع در مدارس می‌بینیم. این پدیده‌ی نوظهور نه تنها سالانه میلیون‌ها دلار هزینه‌ی مالی را به ساکنان شهرها وارد می‌سازد. بلکه سلامت و امنیت این جوامع را به مخاطره می‌اندازد (محمدی بلبان آباد، ۱۳۸۱، ۱).

وندالیسم و بزهکاری‌های اجتماعی

میلمان شهری^{۱۶} بخشی از سیمای شهری را تشکیل می‌دهد که همواره هماهنگی و تناسب آن‌ها موجب چشم‌نوازی محیط شهری شده و در کنار عوامل دیگر، محیطی دلپذیر و فضای مناسب جهت زندگی شهری را فراهم می‌سازد. در این بین ساخت و تولید میلمان شهری با چهره‌ای زیبا و دوام قابل قبول در برابر وندالیسم و شرایط جوی و آب و هوایی متفاوتی می‌تواند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد (مغفوری-فصیحی، ۱۳۸۵، ۲). جامعه‌شناسان معتقدند ظهور وندالیسم ارتباط مستقیمی با پدیده‌ی شهرنشینی شدن داشته است و هر چه جامعه به سوی پیشرفت‌های صنعتی و پیچیدگی‌های اجتماعی سوق داده می‌شود بیشتر شاهد حضور وندال‌ها در جامعه و گروه‌های ضد فرهنگ خواهد شد (نسا نژاد، ۱۳۸۳، ۱). نگاه به پدیده‌ای همچون وندالیسم در مرحله‌ی اول کمی غریب است؛ پدیده‌ای که جامعه‌شناسان از آن به ویرانگری عمدی و

تصاویر ۴)

رفتارهای غیر مسئولانه یاد می‌کنند؛ حال آنکه وندالیسم در همه جا بیداد می‌کند و تقریباً همه‌ی ما شاهد عوارض آن بوده ایم. کم و بیش آثار آن را روی در و دیوارهای شهرها، ترن‌ها، سینماها، آسانسورها، پارک‌های عمومی و کیوسک‌های تلفن و به شکل وسیع در مدارس می‌بینیم (ورشوجی منفرد، ۱۳۸۵، ۱).

خصوصاً با پیشرفت شهرنشینی مدرن و به کارگیری نهادهای شده‌ی آن در زندگی شهری و همچنین نقش خدمات شهری در رفاه و آسایش زندگی امروزی، از آثار اثربخش تخریبی بیشتری برخوردار شده است، مطالعات وندالیسم در غرب از قدمت و گستره‌ی درخور توجه‌ای برخوردار است و دلیل آن نیز به طور روشن به اخلاق، مدرنیسم، تکنولوژی و نقش آن در خدمات شهری جامعه‌ی غربی باز می‌گردد. اما مطالعه‌ی وندالیسم در ایران اندک است، هرچند برخی کارهای ارزشمند در این خصوص انجام شده است (عبداله خانی، ۱۳۸۶، ۸).

در سبب‌شناسی وندالیسم نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است که برخی ریشه‌های وندالیسم

در رفتارهای غیر مسئولانه یاد می‌کنند؛ حال آنکه وندالیسم در همه جا بیداد می‌کند و تقریباً همه‌ی ما شاهد عوارض آن بوده ایم. کم و بیش آثار آن را روی در و دیوارهای شهرها، ترن‌ها، سینماها، آسانسورها، پارک‌های عمومی و کیوسک‌های تلفن و به شکل وسیع در مدارس می‌بینیم (ورشوجی منفرد، ۱۳۸۵، ۱).

راه‌های مقابله با وندالیسم

همان‌طور که گفته شد وندالیسم یکی از پدیده‌های نوظهور در پژوهش و مطالعات امنیتی می‌باشد. با این وجود اقدامات وندالیستی دارای قدمت طولانی است. هرچند در شکل کنونی آن، نوظهور و دارای الگوهای جدیدی است و در دوران معاصر

را در فرد و شخصیت وی جستجو می‌کنند و برخی محیط فیزیکی، اجتماع و فرهنگ را مورد توجه قرار می‌دهند. البته برخی مواردی نیز نیم‌نگاهی به هر دو دارند. به نظر می‌رسد وندالیسم مانند هر تهاجم و تجاوز و یا جرم دیگری که در عرصه‌ی اجتماعی اتفاق می‌افتد نتیجه‌ی ترکیبی از صفات شخصی وندال و شرایط محیط فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی محل وقوع وندالیسم می‌باشد. بنابراین راهبرد ارائه شده برای مقابله با وندالیسم باید مبتنی بر یک رویکرد تعاملی میان محیط و شخص باشد (عبداله خانی، ۱۳۸۶، ۲۱).

بسیاری از پژوهش‌های آینده در زمینه‌ی وندالیسم در حیطه‌ی معماری منظر می‌تواند به دستورالعمل‌های جدید برای طراحی معابر، پارک‌ها، مبلمان شهری و... دست یابد که به نوعی با طراحی مطلوب از خسارات ناشی از عمل وندال‌ها که هزینه‌های زیادی را به جامعه‌ی شهری تحمیل می‌کند، جلوگیری کند (فاطمی، ۱۳۸۷، ۵).

به طور خلاصه می‌توان گفت علل رفتار وندالیستی عبارت است از:

۱. تجارب نخستین دوران کودکی؛ طلاق و جدایی والدین، عدم تعادل در سیستم پاداش و تنبیه، تنبیه بدنی توسط والدین و داشتن والدین مجرم و بی‌بند و بار.

۲. عوامل ژنتیکی و وراثتی؛ بهره‌ی هوشی پائین، عقب‌افتادگی ذهنی یا عقب‌ماندگی ذهنی، عارضه‌ی جسمی و نقص عضو، داشتن شخصیت اضطرابی، ابتلاء به بیماری روانی و ابتلاء به اختلال شخصیتی.

۳. شخصیت مجرمانه؛ پرخاشگری، برون‌گرایی، داشتن شخصیت واکنشی، داشتن شخصیت ضد اجتماعی و انتقام‌جو.

۴. وضعیت اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی؛ سن (جوان)، جنسیت (مرد)، مهارت (غیرماهر)، وضعیت تأهل (مجرد)، درآمد اقتصادی (پایین) و طبقه و پایگاه اجتماعی.

۵. وضعیت فعلی در زندگی؛ سکونت در مناطق فقیرنشین و نامناسب شهر، داشتن رفیقان بزه‌کار و منحرف، علاقه‌مند بودن به باشگاه ورزشی خاص، خصوصاً هواخواه فوتبال بودن، اجاره‌نشینی و داشتن خانه‌ای کوچک و حقیر.

۶. بحران‌ها و وقایع زندگی؛ درگیری با سایر اعضای

خانواده، درگیری و نزاع با همکلاسی‌ها در دوران تحصیل، تنبیه بدنی توسط والدین و اولیای مدرسه، مشکلات تحصیلی و عملکرد ضعیف و داشتن دوستانی که به واسطه‌ی ارتکاب جرم دستگیر شده‌اند.

۷. شرایط و وضعیت مکانی و موضوعات مورد تخریب؛ وقوع موضوع مورد تخریب در خیابانی خلوت، حضور نداشتن نیروهای پلیس (ناظر بیرونی) در مکان‌های وقوع جرم، تأسیسات عمومی که در مکان‌های پر از ازدحام قرار گرفته‌اند، کارکرد نامناسب وسایل (مانند تلفن‌های همگانی) و همسانی لوازم و اشیاء و اماکن تخریب شده با پیشینه‌های ذهنی قبلی از آن وسایل.

۸. جریانات شناختی، ادراکی و انگیزشی؛ احتمال کم برای دستگیر شدن (فضای امن برای متخلفین)، داشتن توجیه شخصی برای اعمال خرابکارانه، بی‌تناسبی مجازات‌ها با اعمال مجرمانه و تصور مجازات پایین توسط افراد، احساس ناکامی، احساس اجحاف، احساس درماندگی و احساس خشم (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

وندالیسم را می‌توان مانند هر مسئله‌ی اجتماعی دیگر نمودی از ناهمانگی، نابسامانی، کارکرد غلط برخی نهادهای مرتبط در جامعه دانست. لذا به منظور کاهش اثرات زیان‌بار می‌بایست نگاهی عمیق و آسیب‌شناسانه به ساختارهایی که این پدیده در آن‌ها رخ می‌دهد، افکند.

۱. در نظر گرفتن استحکام و شکل فیزیکی مناسب به لحاظ عدم امکان تخریب وسایل، امکانات و اماکن عمومی؛ یعنی استفاده از مواد و مصالحی که کمتر مورد نظر این‌گونه افراد (وندال‌ها) است.

۲. آموزش و تبلیغ؛ توجه به امر آموزش و تبلیغ، پیرامون موضوع وندالیسم از جمله راه حل دیگر می‌باشد که جهت حل این مسئله‌ی اجتماعی در برخی کشورها مورد توجه قرار گرفته است. برای مثال کشور ژاپن برای رشد ورزش فوتبال در آن کشور، تهیه‌ی برنامه‌ی کارتون‌ی تحت عنوان فوتبالیست‌ها را در دستور کار خود قرار داده و این موضوع را از طریق نمایش مورد پسند کودکان، در آن‌ها نهادینه کرد. در این رابطه نیز می‌توان فیلم‌های کارتون‌ی با مضامین خرابکاری و نهی آن، تهیه و برای کودکان پخش کرد.

۳. مطلوب ساختن شرایط محیط زیست؛ توجه به امور زیباشناسی در ساخت اموال و احداث اماکن عمومی (از جهات گوناگون) و بهبود و اصلاح محیط زیست و زیباسازی، و ندال‌ها را از دست زدن به خرابکاری منصرف می‌کند و می‌تواند به عنوان راه حلی مناسب برای مقابله با وندالیسم به کار آید.

۴. ایجاد زمینه‌هایی برای مشارکت مردم، در حل مشکل وندالیسم، قطعاً تأثیرگذار خواهد بود. به عنوان مثال در سوئد، دانش‌آموزان مدارس را طی برنامه‌ای به نظافت وسایل و اماکن عمومی دعوت کردند و برای این خدمت به آن‌ها دستمزد نیز داده شد. در انجام این فعالیت‌ها رسانه‌های گروهی نیز مشارکت‌های فعالی را از خود نشان داده‌اند.

۵. نظارت اجتماعی (کنترل‌های اجتماعی رسمی و غیررسمی)؛ از جمله راه‌حل‌های دیگر مقابله با وندالیسم در برخی کشورها، استفاده از نیروی نظارت اجتماعی (کنترل‌های اجتماعی رسمی مانند ابزارهای قانونی و پلیس و کنترل‌های غیررسمی مانند ابزارهای اخلاقی، ارزشی و فرهنگی) می‌باشد. امید که تحقیق فوق بتواند گامی هر چند کوتاه در راه از میان برداشتن معضل وندالیسم در جامعه بردارد (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

علاوه بر پیشنهادهاى فوق جهت کاهش میزان تخریب اموال عمومی به موارد زیر نیز می‌توان اشاره نمود: افزایش اعتقادات اسلامی و تقویت بنیه‌ی مذهبی جهت تقویت روحیه‌ی مبارزه با اسراف، فرهنگ مصرف و تخریب و نیز افزایش میزان مشارکت افراد در تصمیم‌گیری‌ها (شوراهاى محلی، انجمن‌های مردمی، نخبگان و...) همچنین تأثیر تحصیلات برای این سهم می‌توان راه حل مفیدی باشد. زیباسازی و برقراری ارتباط دو خصیصه‌ی عمده‌ی بشر می‌باشد که توجه بیشتر به آن می‌تواند در کاهش رفتارهای خرابکارانه مؤثر باشد و بر خلاف تصور همگان که فشار و تنبیه را مهم‌ترین و گاه تنها راه چاره برای مبارزه با رفتارهای ضد اجتماعی می‌دانند (ژانورن، ۱۳۶۷). تشویق به برقراری ارتباط، تقویت انگیزه، تأکید بر نکات هر چند کم‌رنگ در وجود جوانان، بهترین راهکار می‌باشد (سهامی، ۱۳۷۹، ۱۲۱).

برخورد شفاف و اطلاع‌رسانی سالم، راه‌اندازی مکان‌های تفریحی، ورزشی و هنری جهت سرگرم کردن و پرکردن اوقات فراغت جوانان، آموزش حفاظت از اموال عمومی از طریق

رسانه‌های گروهی، برگزاری سخنرانی‌ها و همایش‌ها جهت بالا بردن اطلاعات افراد خصوصاً جوانان از میزان تخریب اموال عمومی و ارائه‌ی راهکارهایی جهت مبارزه با آف‌نصب تابلوهای تبلیغاتی و پوستره‌های فراوان در محل عبور و مرور افراد جهت بالا بردن آگاهی‌های افراد از نتایج تخریب، پیش‌گیری و راه‌های تعمیر و آبادانی (ترکاشوند، ۱۳۸۸، ۲۰).

پس یک مدیریت شهری فرهنگی می‌تواند با تهیه‌ی زیرساخت‌های فرهنگی و تبلیغات آرام و منطقی، موجی نوین در کالبد شهر ایجاد کند و فرهنگ شهرنشینی را در اقشار جامع به نحو مطلوب توسعه دهد. این کار در درازمدت چنان نتایج ثمربخشی خواهد داشت که بسیاری از معضلات شهری را خواهد پوشاند (فاطمی، ۱۳۸۷، ۵).

نتیجه

در این نوشتار سعی شد با توضیح و به تصویر کشیدن ساختار مبلمان شهری کشور ایران به عنوان کشوری در حال توسعه، تفاوت‌های فاحش بین آن و کشورهای پیشرفته‌ی جهان نمایش داده شود، ولی با یک نگاه عمیق در می‌یابیم که جبران این تفاوت فاحش چندان نیز سخت نبوده و به راحتی می‌توان با کمی تأمل و برنامه‌ریزی و وضع مناسب قوانین ساخت و ساز برای معلولین جامعه و رعایت و اجرایی نمودن این اصول معضلات مبلمان شهری جامعه را رفع نمود (صفری و همکاران، ۱۳۸۵، ۹).

متأسفانه مبلمان شهرها در ایران در طراحی خود چه در قدیم که اطلاعات و آگاهی نسبت به حقوق معلولین کمتر بوده و چه در بخش‌هایی که به تازگی ساخته شده‌اند، دچار مشکلات عدیده‌ای می‌باشند. معلولیت با وجود محدودیتی که برای فرد ایجاد می‌کند به خودی خود مشکل‌آفرین است. حال دستگاه‌های متولی مناسب‌سازی محیط شهری با سهل‌انگاری در برنامه‌ریزی و عدم شناخت نیازهای معلولین و با قانون‌گذاری صرف بدون اجرای مصوبات یا درگیر کردن مسائل مناسب‌سازی مبلمان شهری در وزارتوی بوروکراسی اداری و مقصر دانستن یکدیگر در عدم انجام و اجرای مصوبات، عرصه را برای معلولین تنگ‌تر کرده و این افراد باید

علاوه بر رنج محدودیت خود، رنج روحی را نیز به دلیل عدم مناسب بودن محیط و فضای شهری برای فعالیت و برآورده کردن نیازهای به حق روزمره خود بر دوش کشند. در کمال ناپاوری سازمان‌های قانون‌گذاری که مصوبات را برای دیگر ارگان‌ها در مورد دسترسی بدون مانع شهری برای مردم تصویب می‌کنند، ساختمان‌هایشان به هیچ عنوان مناسب رفت و آمد افراد با محدودیت‌های حرکتی روشندان و ناشنویان نمی‌باشند که خود جای بسی بحث دارد.

کمیوها، نواقص و موانع معماری موجود در محیط‌زیست و اجتماع، محدودیت‌های بیشتری را در اجرای امور زندگی فردی و اجتماعی این قشر از جامعه ایجاد می‌نماید. تنها راه حل موجود برای تسهیل زندگی این افراد و بازگرداندن آنان به عرصه‌ی فعالیت به عنوان نیروی انسانی مفید در کشور رفع موانع شهری از پیش روی آنان می‌باشد (صفری و همکاران، ۱۳۸۵، ۲).

پی‌نوشت:

۱. وندالیسم (Vandalism) مشتق از واژه‌ی وندال است. وندال (Vandal) نام قومی از اقوام ژرمن اسلاو است که در قرن پنجم میلادی در سرزمین‌های واقع در میان دو رودخانه‌ی اودر و ویستول زندگی می‌کردند. در زمان سلطنت ژانسیریک یا گنسریریک (م. ۴۷۷-۴۷۸) که یکی از پادشاهان قوم وندال بود، وندال‌ها به سرزمین گل و اسپانیا حمله و آن سرزمین‌ها را تصرف کردند. آنان همچنین به متصرفات روم در آفریقا هجوم آوردند و کارتاژ را گرفتند و به مدیترانه مستولی شدند. آنان بر سر راه خود از آبادی و آبادانی هرچه دیدند نابود و تاراج کردند. همین شهرت تاریخی سبب شده است که امروزه وندالیسم را به معنی ویرانگری، وحشیگری و خرابکاری به کار برند.
2. Vandal
3. Vandalistic
4. Popular Culture
5. Reformist
6. Urban Furniture
7. Edouard Bornet
8. Jean Bastyh
9. Bernard Dzir
10. Keith Falks
11. Criminologists
12. Paul Wilson
13. Patricia Healy
14. New South Wales
15. Patrice Zhanvrn

۱۶. به کلیه‌ی وسایل، تجهیزات و اثاثه‌های شهری اعم از نیمکت، گلان، گلا، کنفرس، بلیسورد و غیره که باعث زیبایی، آراستگی، هویت بخشی و چهره‌آرایی شهرها می‌شود میلمان شهری می‌گویند.

منابع:

- السادات حسینی، مریم، (۱۳۸۵)، ساماندهی میلمان شهری، فصلنامه‌ی مهندسی ساختمان، شماره‌ی ۱۵، ص ۵۳.

- افروغ، عماد، (۱۳۷۷)، فضا و نابرابری‌های اجتماعی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

- باسستی، ژان و برنارد، (۱۳۷۷)، شهر، ترجمه دکتر علی اشرفی، انتشارات دانشگاه هنر، تهران.

- پورابوطالب، محمد، (۱۳۸۵)، ورزش و میلمان شهری، اولین همایش ملی شهر و ورزش.

- ترکاشوند، علی، (۱۳۸۸)، جوانی و تخریب‌گری اجتماعی وندالیسم پدیده‌ای در عصر حاضر، روزنامه رسالت شماره ۶۹۳۵، صفحه ۲۰ (اجتماعی).

- حم‌بزی، خدار، (۱۳۸۶)، تأملی بر فرهنگ و اثرگذاری آن در توسعه، فصل‌نامه‌ی چشم‌انداز جغرافیایی، شماره‌ی چهاردهم، سال دوم، بهار و تابستان.

- خدایسار، امیر مسعود، (۱۳۶۷)، فرهنگ واژه‌های مکتب‌های سیاسی، فلسفی، مذهبی، هنری و ادبی تهران، انتشارات خورشید.

- رضوی، محمد، (پاییز و زمستان ۱۳۸۵)، وندالیسم و توسعه‌ی پایدار فضای شهری، فصلنامه‌ی سبزینه، سال پنجم، شماره‌ی هشتم، ص ۵۹.

- رضاتسی، ناصر، (۱۳۷۵)، عوامل مؤثر در رفتار وندالیستی دانش‌آموزان مدارس حاشیه‌ی ریل، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی.

- زندیه، مهدی- زندیه، راضیه، (مرداد ۱۳۸۵)، نقش میلمان شهری در هویت و سیمای شهری، اولین همایش بین‌المللی شهر برتر، طرح برتر سازمان عمران شهرداری همدان ۱۱ و ۱۲.

- ژانورن، پاتریس (شهریور ۱۳۶۷)، وندالیسم: بیماری جهانی خرابه‌کاری، ترجمه‌ی فرخ ماهان، مجله‌ی دانشمند، شماره‌ی ۲۹۹.

- سهامی، سوسن- احمدی، حبیب، (پاییز و زمستان ۱۳۷۹)، بزهداری و خرابه‌کاری، مجله‌ی تازه‌های روان‌درمانی (هیپنوتیزم)، شماره‌ی ۱۷ و ۱۸، ص ۱۲۱.

- شکویی، حسین، (۱۳۷۵)، اندیشه‌های نو در فلسفه‌ی جغرافیا، انتشارات گیتاشناسی.

- صفری، عباس و همکاران، (۱۳۸۷)، طراحی فضای شهری برای معلولین، مشهور.

- عاملی، سعید رضا، (۱۳۸۰)، تعامل جهانی شدن، شهروندی و دین‌نامه‌ی علوم اجتماعی، پاییز و زمستان، شماره‌ی ۸۸، دانشگاه علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران.

- عبدالله خانی، علی، (پاییز ۱۳۸۶)، تبیین مسئله‌ی وندالیسم و راهبرد مقابله با آن، فصلنامه‌ی امنیت، سال ششم، شماره‌ی ۱.

- غفوری، مهدی- فصیحی، محمدرضا، (۱۳۸۵)، تکنولوژی بتن در میلمان شهری، چهاردهمین کنفرانس دانشجویان دانشگاه باهنر، کرمان.

- غلامپور، اشکان، (آبان ۱۳۷۹)، معیارهای ارزیابی و انتخاب

میلان شهری، ماهنامه‌ی شهرداری‌ها، شماره‌ی ۱۸.

- فاضلی، نعمت، (۱۳۸۷)، شهروندی فرهنگی و فرهنگی شدن شهروندی، سایت www.farhangshenasi.com/articel

- فاطمی، مهدی، (دی ۱۳۸۷)، وندالیسم چیست؟، نشریه‌ی اینترنتی معماری منظر، سال دوم، شماره‌ی ۳۳، ص ۵.

- فکوهی، ناصر، (۱۳۸۷)، مفاهیم کلیدی شهروند و فرهنگ شهروندی در ایران، روزنامه‌ی سرمایه.

- قاسمی وحید و همکاران، (بهار ۱۳۸۸)، توصیف جامعه شناختی عوامل مؤثر بر وندالیسم و آوازشگری در ورزش فوتبالی، فصلنامه‌ی المپیک، سال هفتم، شماره‌ی ۱ (پیاپی ۴۵).

- لیف شوتز، الکس، (آذر ۱۳۷۹)، میلمان شهری جدید برای لندن، ترجمه‌ی فرحناز نوبخت، ماهنامه‌ی شهرداری‌ها، سال دوم، شماره‌ی ۹.

- محمدی، علی، (زمستان ۱۳۸۵)، فرهنگ اصفهان، شماره‌ی ۱۷ و ۱۸، ص ۱۶۴.

- معین، محمد، (۱۳۸۳)، فرهنگ فارسی (تخلیص شده شش جلد)، نشر سرایش، چاپ ششم.

- مهندسین مشاور مرجان، (۱۳۵۹)، طرح تفصیلی توری، ص ۴۳.

- ناصرالدین، غراب، تأثیرات محیط شهری در از خود بیگانگی انسان، فصلنامه‌ی مدیریت، شماره‌ی ۸، زمستان، ص ۸۲.

- نسانژاد، زارع، (آذر ۱۳۸۳)، جوانان در گذر از وندالیسم، نشریه‌ی فجر.

- نقی زاده، محمد، (۱۳۸۵)، نظریه‌ی شهروندی و فرهنگ و تمدن ایرانی، مجله‌ی اطلاعات سیاسی- اقتصادی، شماره‌ی ۸۸۳، تهران.

- (۱۳۸۶)، تخریب اموال عمومی (وندالیسم) (۳)، نشریه‌ی آشنایی با مدیریت شهری (تجارب جهانی)، شماره‌ی ۲۰، مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد.

- (۱۳۸۷)، دیوارنوشته: زیباشناسی یا تخریب محیط، نشریه‌ی آشنایی با مدیریت شهری (تجارب جهانی)، شماره‌ی ۱۴۱، مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد، ص ۱.

- Barnett, Clive, (2003), Culture and Democracy: Media, Space and Representation, Edinburgh University press.

- Rapoport, Amos, (1977), Human Aspects of Urban Form, Pergamon Press, New York.

- Wilson, Paul and Healy, Patricia (1986), Graffiti and Vandalism, A Report to NSW State Rail Authority.